

Sygn. akt VIII Ka 262/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 maja 2015 roku

Sąd Okręgowy w Białymstoku VIII Wydział Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: **SSO Przemysław Wasilewski**

Protokolant Aneta Chardziejko

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Białymstoku Wiesławy Sawośko-Grębowskiej

po rozpoznaniu w dniu 27 maja 2015 roku

sprawy A. Z.

oskarżonego o czyn z art. 291 § 1 k.k.

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego

od wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 30 września 2014 roku, sygnatura akt VII K 463/14

Zaskarżony wyrok zaoczny uchyla i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Białymstoku do ponownego rozpoznania.

UZASADNIENIE

Oskarżony A. Z. stanął pod zarzutem tego, że w okresie od 1 do 23 kwietnia 2014 r. w nieustalonym miejscu za kwotę 100 PLN nabył w celu dalszego zbycia 4 opony V. (...) (...) (...), o wartości 1200 PLN pochodzące z przestępstwa kradzieży w okresie od 1 do 23 kwietnia 2014 r. w miejscowości (...) na szkodzę M. R. tj. o czyn z art. 291 § 1 k.k.

Sąd Rejonowy w Białymstoku wyrokiem zaocznym z dnia 30 września 2014 roku w sprawie o sygn. akt VII K 463/14 oskarżonego A. Z. uznał za winnego tego, że w okresie od 1 do 23 kwietnia 2014 r. w nieustalonym miejscu za kwotę 100 PLN nabył w celu dalszego zbycia 4 opony V. (...) (...) (...), o wartości 1200 PLN pochodzące z przestępstwa kradzieży w okresie od 1 do 23 kwietnia 2014 r. w miejscowości (...) na szkodzę M. R. wiedząc, iż rzeczy te zostały uzyskane za pomocą czynu zabronionego tj. czynu z art. 291 § 1 k.k. i za tak przypisany czyn na mocy art. 291 § 1 k.k. przy zastosowaniu art. 58 § 3 k.k. w zw. z art. 34 § 1 i 2 k.k., art. 35 § 1 k.k. skazał go na karę 4 (czterech) miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne wskazanej przez Sąd w wymiarze 20 (dwudziestu) godzin w stosunku miesięcznym. Nadto zwolnił oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych w sprawie.

Powyższy wyrok w całości zaskarżył obrońca oskarżonego, zarzucając mu:

I. obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść wyroku, a mianowicie:

1. art. 193 § 1 k.p.k. wyrażającą się w ustaleniu wartości używanych opon (...) (...) bez zasięgnięcia opinii biegłego rzeczoznawcy, podczas gdy ustalenie wartości kilkuletnich, używanych opon samochodowych wymagało wiedzy specjalnej, a okoliczność ta miała istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, z uwagi na ewentualną możliwość zakwalifikowania czynu jako wykroczenia, względnie, odmiennej kwalifikacji prawnej czynu;

2. art. 167 k.p.k. w zw. z art. 366 § 1 k.p.k. polegającą na zaniechaniu dopuszczenia z urzędu dowodu z opinii biegłego rzeczoznawcy co skutkowało nie wyjaśnieniem wszystkich istotnych okoliczności sprawy;

3. art. 7 k.p.k. poprzez ocenę dowodów w sposób jednostronnie niekorzystny dla oskarżonego, z pominięciem dowodów korzystnych, z przekroczeniem zasady swobodnej oceny dowodów, wyrażające się w:

a) bezkrytycznym przyjęciu wartości skradzionego kompletu używanych opon marki (...) (...) na 1200 zł na podstawie zeznań M. R. i dowodu zakupu jednej z nich z roku 2011 jako nowej;

b) przyjęciu, że wyjaśnienia A. Z. złożone w toku postępowania przygotowawczego są sprzeczne z zebrany w sprawie materiałem dowodowym i dlatego nie podlegają na prawdzie w części, w której nie przyznał się on do popełnienia zarzucanego mu czynu;

II. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia mający wpływ na treść wyroku, polegający na:

1. ustaleniu wartości używanych opon (...) (...) na kwotę 1200 zł na podstawie zeznania M. R. i dowodu zakupu, podczas gdy powyżej wskazana suma odpowiada cenie, za jaką pokrzywdzona nabyła te opony jako nowe, przy czym trzy z tych opon były z roku 2009 a jedna została zakupiona w roku 2011;

2. ustaleniu, że oskarżony kupując używane opony w celu dalszego ich zbycia wiedział, że rzeczy te zostały uzyskane za pomocą czynu zabronionego, a to z uwagi na fakt, iż miał je A. Z. zdaniem Sądu I instancji kupić za kwotę znacznie poniżej ich realnej wartości.

W oparciu o powyższe obrońca oskarżonego wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego od zarzucanego mu czynu lub uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja obrońcy oskarżonego okazała się w przeważającej części uzasadniona, wobec czego konieczne stało się uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Białymstoku do ponownego rozpoznania.

Sąd I instancji w toku przeprowadzonego postępowania dowodowego nie wyjaśnił w sposób należyty wszystkich okoliczności niezbędnych do ostatecznego wyrokowania, a nadto w motywach rozstrzygnięcia nie ustosunkował się do niektórych istotnych faktów, co uniemożliwia przeprowadzenie prawidłowej kontroli instancyjnej wydanego orzeczenia.

W pierwszej kolejności należy podnieść, że do naczelnych zasad polskiego procesu karnego należy zasada prawdy materialnej, z której wynika dyrektywa dążenia do dokonania ustaleń zgodnych z rzeczywistością (art. 2 § 2 k.p.k.). Wynika z niej równocześnie wiążąca organy procesowe, niezależnie od woli stron, dyrektywa zobowiązująca do podjęcia maksymalnych starań i wyczerpania wszystkich środków – z wyłączeniem tylko takich, które byłyby sprzeczne z humanizmem i gwarancjami procesowymi – dla dotarcia do tej prawdy. Realizacji zasady prawdy materialnej mają służyć stosowne regulacje zawarte w kodeksie postępowania karnego, w tym w szczególności w zakresie postępowania dowodowego.

W tym miejscu należy wskazać przede wszystkim na treść art. 167 k.p.k., zgodnie z którym dowody przeprowadza się na wniosek stron, podmiotu określonego w art. 416 albo z urzędu oraz art. 366 § 1 k.p.k., w myśl którego przewodniczący kieruje rozprawą i czuwa nad jej prawidłowym przebiegiem, bacząc aby zostały wyjaśnione wszystkie istotne okoliczności sprawy, a w miarę możliwości także okoliczności sprzyjające popełnieniu przestępstwa. Stwierdzić przy tym należy, że ewentualne naruszenie art. 366 § 1 k.p.k. musi być oceniane przez pryzmat realizacji powołanej wyżej zasady prawdy materialnej, a więc poprzez ocenę dokonanych ustaleń faktycznych. Należy mianowicie rozpatrzyć, czy niewyjaśnienie danej okoliczności mogłoby mieć wpływ na ustalenia faktyczne i czy gdyby ją wyjaśniono, to te

ustalenia mogłyby być inne (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 26 września 2012 roku w sprawie sygn. akt II AKa 244/12, Lex 1220702).

Mając powyższe na uwadze zgodzić się należy ze skarżącym, że zaniechanie przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego rzeczoznawcy na okoliczność ustalenia rzeczywistej wartości opon marki (...) (...) na datę ich zaboru, należących do świadka M. R., z uwzględnieniem ich rocznika produkcji, lat eksploatacji oraz stopnia zużycia, uznać należy za obrazę przepisów art. 167 k.p.k. i art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 193 § 1 k.p.k. nakładających na Sąd orzekający, za pośrednictwem przewodniczącego składu, obowiązek wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy, zaś gdy stwierdzenie okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy wymaga wiadomości specjalnych, zasięgnięcia opinii biegłego.

Ze skonstruowanego stanu faktycznego wynika, że łączna wartość skradzionych czterech opon marki (...) (...) na szkodę M. R. stanowi kwotę 1.200 zł. Analiza akt sprawy prowadzi do wniosku, iż powyższe ustalenia Sąd Rejonowy poczynił na podstawie zeznań M. R. (k. 4, 73v) oraz faktury VAT (k. 6 – 8). Z takim stanowiskiem Sądu I instancji nie sposób się jednak zgodzić. Co prawda świadek M. R. wartość skradzionych opon oszacował na kwotę 1.200 zł, na dowód powyższego przekładając fakturę VAT nr (...) z dnia 24.08.2011 r., to zważyć przy tym należy, że przedmiotowy dowód zakupu potwierdza wyłącznie zakup jednej z czterech opon, zaś w/w faktura obejmuje nie tylko cenę zakupu przedmiotowej opony ale i również pozostałe usługi związane z jej założeniem. Stąd mimo, że faktura opiewa na kwotę 325,03 zł to cena opony w momencie zakupu kształtowała się na poziomie 280 zł. Wobec powyższego dokonując nawet prostego wyliczenia (4 x 280 zł) wartość kompletu czterech takich samych opon to 1.120 zł, a nie 1.200 zł, jak to określił Sąd I instancji. Jednocześnie uwadze Sądu orzekającego uszedł fakt, iż zarówno z zeznań świadka M. R., jak i protokołu oględzin opon (k. 17 – 18), wynika bezspornie, że na trzech ze skradzionych opon oznakowanie wskazuje na 2009 r. jako rok produkcji, zaś z oznakowania czwartej opony wynika, że została ona wyprodukowana w 2011 roku. Nadto świadek M. R. w swych zeznaniach nie wskazywała aby skradzione opony były nowe, tym bardziej powyższego nie można było domniemywać biorąc pod uwagę rok ich produkcji, jak również datę zakupu jednej z nich (24.08.2011r.). Bez wątplenia powyższe okoliczności istotnie wpływają na wycenę wartości skradzionych rzeczy oraz powinny być wzięte pod uwagę przy powtórnym rozpoznaniu sprawy. Biorąc pod uwagę, że dla ustalenia rzeczywistej wartości kompletu czterech opon i to na datę ich zakupu przez oskarżonego (tj. od dnia 1 kwietnia do 23 kwietnia 2014 roku), w tym ustalenia stopnia ich zużycia oraz lat eksploatacji, konieczne jest posiadanie wiadomości specjalnych, zasadnym będzie zasięgnięcie w tym zakresie opinii biegłego. Dopiero nie budzące wątpliwości ustalenie tej kwestii pozwoli na dokonanie kolejnych ustaleń i poczynienie dalszych rozważań w sprawie, w tym przede wszystkim rozważenie kwestii winy, a w razie jej ewentualnego przesądzenia prawidłowe zakwalifikowanie czynu jako przestępstwa czy też wręcz wykroczenia.

Reasumując niewątpliwie rację ma apelujący, że zaskarżone orzeczenie obarczone jest wadą będącą wynikiem ustaleń faktycznych, których nie sposób zaakceptować. Oceniając zgromadzony w sprawie materiał dowodowy i wyprowadzając z treści dowodów wnioski w przedmiocie odpowiedzialności oskarżonego za zarzucony mu czyn Sąd Rejonowy po pierwsze pominął niektóre okoliczności wynikające z treści dowodów, niektórych dowodów zaś w żaden sposób nie ocenił, który to błąd mógł mieć wpływ na treść orzeczenia (art. 438 pkt 3 k.p.k.). Przypomnieć nadto należy, że przekonanie sądu o wiarygodności jednych dowodów i niewiarygodności innych pozostaje pod ochroną prawa procesowego, a więc mieści się w ramach swobodnej oceny dowodów, jedynie wtedy, **gdy stanowi wynik rozważenia wszystkich okoliczności przemawiających zarówno na korzyść, jak i na niekorzyść oskarżonego** oraz jest wyczerpująco i logicznie – z uwzględnieniem wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego – argumentowane w uzasadnieniu (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 1990 r., WRN 149/90, OSNKW 7-9/1991, poz. 41). W ocenie Sądu Okręgowego Sąd Rejonowy nie do końca sprostał tym wymaganiom.

Zdaniem Sądu Okręgowego precyzyjnych ustaleń wymaga również wyjaśnienie okoliczności transakcji dokonanej przez oskarżonego, stanowiącej podstawę zarzuconego mu czynu, w tym czy okoliczności w jakich doszło do jej zawarcia wskazywały na to, że opony, które zakupił oskarżony pochodzą z przestępstwa. Szczegółowych ustaleń wymaga także okoliczność ewentualnego istnienia rażącej dysproporcji pomiędzy ceną nabycia skradzionych opon przez oskarżonego, a ich rzeczywistą wartością, bowiem różnica pomiędzy ceną za jaką nabył opony oskarżony (100

zł), a ceną za jaką zaoferował je do sprzedaży (220 zł) jest niewielka (k. 9 – 10). Sąd orzekający winien również zwrócić uwagę na fakt, że oskarżony w swej ofercie zaznaczył opcję możliwości negocjowania ceny. Nadto Sąd orzekający winien ustalić w sytuacji przesądzenia o winie oskarżonego, nie tylko czy mamy do czynienia z przestępstwem czy wykroczeniem, ale i również czy zostało ono popełnione z winy umyślnej czy nieumyślnej. Wnikliwe i kompleksowe ustalenie powyższych okoliczności jest o tyle istotne, ponieważ charakter czynu z art. 291 k.k. (paserstwo) wymaga bardzo dokładnego ustalenia stanu faktycznego bowiem to decyduje o bycie przestępstwa tj. o wyczerpaniu znamion czynu zabronionego.

Dopiero tak uzupełnione postępowanie pozwoli Sądowi I instancji na wyprowadzenie właściwych wniosków o ewentualnym zaistnieniu i zakresie winy oskarżonego.

Jednocześnie Sąd Okręgowy na podstawie art. 170 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k. oddalił wniosek dowodowy obrońcy oskarżonego w przedmiocie zaliczenia w poczet materiału dowodowego wydruku z portalu olx.pl odnośnie realnej wartości używanej opony marki (...)/R. P. uznając przedmiotowy dowód za nieprzydatny do stwierdzenia wartości opon stanowiących przedmiot zarzutu z uwagi na brak podstaw do przyjęcia, że opona wskazana we wniosku odpowiada parametrom technicznym (okres eksploatacji, stopień zużycia) opon z aktu oskarżenia na datę ich zabezpieczenia w sprawie.

Uwzględniając powyższe stwierdzić należy, iż w ocenie Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy w toku przeprowadzonego postępowania dowodowego nie wyjaśnił w sposób należyty wszystkich okoliczności niezbędnych do ostatecznego wyrokowania. Dlatego też dostrzegając znaczenie powyższego uchybienia i konieczność poczynienia szeregu ustaleń oraz rozstrzygnięcia wątpliwości, jakie pojawiły się w świetle rozstrzygnięcia Sądu I instancji, Sąd Okręgowy uznał, iż nie jest uprawniony do wydania wyroku reformatoryjnego, zaś poczynienie dodatkowych ustaleń zgodnie z powyższymi rozważaniami możliwe będzie wyłącznie podczas ponownego rozpoznania sprawy.

Przeprowadzając postępowanie w zakresie dowodów, które nie miały wpływu na uchylenie orzeczenia, Sąd Rejonowy powinien w możliwie szerokim zakresie skorzystać z możliwości, jaką daje art. 442 § 2 k.p.k.

Z tych wszystkich względów Sąd Okręgowy orzekł jak w wyroku.